

نگاه مجلس

نمایندگان مجلس از روند تأمین مالی بخش صنعت و معدن کشور می‌گویند.

با مروری بر عملکرد کلی بخش صنعت و معدن در کشور طی چند دهه اخیر، می‌توان دریافت که تأمین مالی پروژه‌ها و طرح‌های صنعتی - معدنی، همواره یکی از چالش‌های پیش روی سرمایه‌گذاران و کارآفرینان به ویژه بخش خصوصی اقتصاد کشورمان بوده است. در این راستا، خبرنگار پارلمانی «اقتصاد ایران» با تنی چند از نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی در خصوص چالش‌های کنونی تأمین مالی بخش صنعت و معدن و تمهیداتی که در این خصوص می‌توان اندیشید، به گفت‌وگو نشست است. چکیده دیدگاه‌های آنان در ذیل آمده است.

دغدغه‌های بانکی بخش خصوصی

حمیدرضا فولادگر، عضو کمیسیون صنایع و معدن مجلس، پروژه‌های موجود در بخش صنعت و معدن را در دو بخش خصوصی و دولتی قابل تعریف دانسته و می‌گوید:

پروژه‌های دولتی، بخشی از اعتبارات مورد نیاز خود را از منابع مالی داخلی یا خارجی از جمله منابع پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سالانه تأمین می‌کنند. به علاوه، پروژه‌های دولتی از تسهیلات بانکی داخلی یا خارجی نیز می‌توانند بهره‌مند شوند. اما پروژه‌های صنعتی و معدنی بخش خصوصی، اگرچه می‌توانند از طریق تسهیلات بانکی خارجی و داخلی تأمین مالی شوند، اما از بودجه سالانه نمی‌توانند سهمی ببرند، هرچند راه دیگری که برای تأمین مالی پروژه‌های بخش خصوصی وجود دارد، استفاده از آورده‌های سرمایه‌گذاران است. به ویژه این که، بیشتر سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در کشورمان، آورده‌های چشم‌گیری دارند. البته شرکت‌های بخش خصوصی که آورده‌های خود را به عنوان سرمایه اولیه مورد استفاده قرار می‌دهند، با مشکلات خاصی روبه‌رو می‌شوند. برای مثال، منابع بانکی ارزی و ریالی مورد نیاز برای توسعه و فعالیت‌های آنها به موقع در اختیارشان قرار نمی‌گیرد. اما اگر شرکت یا فرد بخش خصوصی که آورده چشم‌گیری ندارد، بخواهد با استفاده از منابع بانکی به تأمین مالی پروژه‌های صنعتی خود اقدام کند، نمی‌تواند با اتکال کامل به منابع بانکی ریسک نمایند. با این حال، سرمایه‌گذاران فعال در بخش خصوصی و به ویژه در پروژه‌های صنعتی و معدنی، عموماً آورده‌هایی از قبیل ساختمان، تجهیزات و زمین دارند و معمولاً تحت عنوان مشارکت با بانک وارد عمل می‌شوند.

به اعتقاد فولادگر، مشکلات زیادی در تأمین مالی پروژه‌های صنعتی وجود دارد که بخشی از آنها به قوانین و مقررات موجود برمی‌گردند. بخش دیگری از مشکلات نیز به مسایل کلان اقتصاد کشور مربوط می‌شود که عمدتاً کمبود ارز و نقدینگی برای واحدهای صنعتی و معدنی می‌باشد. به ویژه این که هم اکنون میزان نقدینگی در کشور بسیار بالا بوده و هدایت و نظارت درستی نیز بر این نقدینگی‌ها صورت نمی‌گیرد. این در حالی است که برای یک سری از پروژه‌های صنعتی و معدنی، دسترسی به منابع ارزی بهتر از منابع ریالی می‌باشد.

نماینده مردم اصفهان در مجلس شورای اسلامی، در خصوص نقش بانک صنعت و معدن در تأمین مالی بخش صنعت و معدن کشور گفت: بانک صنعت و معدن به دلیل تخصصی بودن و برخورداری از شرایط ویژه، می‌تواند برخی از تسهیلات بانکی را با شیوه بهتری در اختیار متقاضیان قرار دهد. به نظر بنده، تا به حال عملکرد این بانک نسبتاً خوب بوده است. اما به منظور بهبود شیوه‌ها و عملکردها، بایستی بیشتر وارد مشارکت در طرح‌های صنعتی و معدنی شوند. البته این مسئله مستلزم آن است که منابع مورد نیاز این بانک بهتر تأمین شود. در این خصوص، دولت چندی قبل به منظور بازپرداخت بدهی خود به بانک‌ها، لایحه‌ای را به مجلس ارائه کرد که فوریت آن رأی نیاورد، زیرا در این لایحه قرار بود به منظور بازپرداخت بدهی‌ها، از منابع ارزی استفاده شود. در هر حال، دولت باید بدهی خود را بابت افزایش سرمایه به بانک‌ها بپردازد تا توانایی مالی بانک‌ها افزایش یابد. به موازات، بانک‌ها نیز در خصوص سپرده‌گیری باید فعالیت گسترده و جدی‌تری داشته باشند.

فولادگر در خصوص نقش بازار سرمایه در تأمین مالی بخش صنعت و معدن، گفت: سال‌ها بود که در انتظار قانونی برای بازار سرمایه بودیم. لذا با تصویب قانون بازار اوراق بهادار که سال گذشته در مجلس صورت گرفت، مسیر نوبتی برای سامان‌دهی بازار سهام و بورس اوراق بهادار گشوده شد. پس از تصویب آیین‌نامه اجرایی و تعیین هیأت مدیره، این انتظار می‌رود که بسیاری از موانع و مشکلات موجود در مسیر نقش بازار سرمایه در تأمین مالی مورد نیاز بخش‌ها برداشته شده و با سامان‌دهی بازار سرمایه، بخش بزرگی از نقدینگی موجود در جامعه به سوی تولید و سرمایه‌گذاری هدایت شود. به اعتقاد وی، در حال حاضر نقدینگی در جامعه بسیار بالا می‌باشد و در صورتی که این نقدینگی هدایت شود و به موازات از سهام ارایه شده در بورس استقبال گردد، بسیاری از مسایل و چالش‌های تأمین مالی پروژه‌های صنعتی و معدنی کشور حل خواهد شد.

چالش تأمین سرمایه

ارزیابی آقای بهرام حبیبی، نماینده خمین و عضو کمیسیون صنایع و معدن، در خصوص وضعیت و روند تأمین مالی بخش صنعت و معدن کشور چنین است: تأمین نقدینگی و سرمایه مورد نیاز، یکی از مهم‌ترین مسایل و نگرانی‌های بخش صنعت و معدن کشور است که متأسفانه بسیاری از واحدهای صنعتی و

معدنی را با چالش مواجه کرده است. با توجه به این که سیستم اعتباری کشور به‌روز نیست، مشکلات زیادی در خصوص مسایل مربوط به فروش‌ها به ویژه فروش‌های اعتباری وجود دارد. در این میان، چالش‌های بخش خصوصی در بحث تأمین نقدینگی به مراتب بیشتر از بخش دولتی است. متأسفانه با توجه به مسایلی که در خصوص مسایل هسته‌ای کشورمان پیش آمده و پس از تغییر دولت و اتخاذ سیاست‌های جدید، لطمات قابل توجهی به امنیت سرمایه‌گذاری در ایران وارد شده است. در واقع، تحولات اخیر، موانع سختی در بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های خارجی و داخلی پیش‌روی سرمایه‌گذاران قرار داده است. در همین راستا، تنها ۲۰۰ میلیارد دلار نقدینگی برای سرمایه‌گذاری در دبی از کشورمان خارج شده است.

به اعتقاد حبیبی، بانک صنعت و معدن در زمینه تأمین مالی طرح‌های صنعتی و معدنی کشور، تاکنون خوب عمل کرده است. برای مثال، یکی از اقدامات خوب این بانک، گشایش اعتبار داخلی بود

که برای اولین بار در کشور توسط بانک صنعت و معدن اجرا شد. این طرح برای سرمایه در گردش واحدهای صنعتی و معدنی بسیار مناسب و مؤثر می‌باشد.

وی در خصوص تأثیر تصویب قانون بازار اوراق بهادار و نهادهای مرتبط به آن بر تأمین مالی طرح‌های صنعتی گفت: در حال حاضر با آنچه که باید به آن برسیم، فاصله بسیار زیادی داریم. اما امیدوارم دولت برای دسترسی به اهداف عالی بازار سرمایه، چارچوب و بسترسازی کند تا این قانون به اهداف خوب خود دست یابد.

گلایه وثیقه‌های سنگین

آقای محمدرضا سجادیان، نماینده خواف و رشتخوار و عضو کمیسیون صنایع و معدن در خصوص چالش‌ها و مشکلات تأمین مالی بخش صنعت و معدن کشور، گفت: بسته به این که پروژه دولتی باشد یا خصوصی، روند تأمین مالی پروژه متفاوت است. اما مشکل عمده‌ای که برای تمامی پروژه‌های صنعتی کشور وجود دارد، مشکلات بانکی و کمبود سرمایه و نقدینگی است. البته برای حل این مشکل، دولت تمهیداتی از جمله توسعه بنگاه‌های زودبازده اقتصادی را اندیشیده است. در این راستا، مقرر

زیادی جذب نشده و اساساً نقض غرض شود.

به اعتقاد وی، واحدهایی که مشکل نقدینگی دارند، با این فرآیند وضعیت بدتری پیدا خواهند کرد و تداوم این روند، باعث بیکاری کارگران بیشتری خواهد شد. بنابراین می توان گفت که آمار ارایه

شده از سوی وزیر کار و امور اجتماعی در خصوص جذب افراد بسیاری توسط بنگاه های زودبازده، غیر واقعی است. صادق زاده تأیید کرد: بخش های مختلف اقتصادی باید با یک نظام هماهنگ و متوازن پیش بروند تا اگر یک بخش دچار مشکل شد، بخش دیگر را هم دچار مشکل نکنند، در این میان، بورس اوراق بهادار زمانی می تواند مؤثر واقع شود که با واگذاری امور به بخش خصوصی، تحولی در فعالیت ها و کارکرد آن رخ دهد. امیدواریم دولت با ستاد ویژه ای که تشکیل داده است، هر چه سریع تر سیاست های خصوصی سازی را اجرا کند. ■

واحدهای تولیدی در حال فعالیت با ظرفیت محدود نیز که مشکل تأمین نقدینگی و سرمایه در گردش دارند، اجازه استفاده از تسهیلات طرح های زودبازده داده شود. مقرر شد حتی واحدهای تولیدی که برای افزایش ظرفیت خط تولید خود نیاز به منابع مالی دارند، از منابع این طرح استفاده کنند. بنابراین در حال حاضر، منابع این طرح در اختیار سه گروه واحدهای تولیدی جدید، واحدهای در حال فعالیت با نقدینگی اندک و واحدهایی با ظرفیت بالا برای توسعه ظرفیت قرار می گیرد. اما چالش اصلی که در این خصوص وجود دارد را باید در سیستم بانکی کشور جست و جو کرد. فراهم کردن وثیقه های سنگین برای طرح های زودبازده و واحدهای در حال فعالیت، بسیار سخت و دشوار است، زیرا صاحبان طرح یا عمدتاً بدهکار بانک هستند یا بانک، آورده های آنان را به عنوان بدهی برداشته است. بنابراین این نگرانی که این تسهیلات منجر به اشتغال پایدار نشود، وجود دارد. از سوی دیگر، جذب اعتبارات به کندی صورت می گیرد و فشار بیکاری نیز وجود دارد. با توجه به پیچیدگی اعطای اعتبار به وسیله سیستم بانکی، این نگرانی وجود دارد که اعتبارات

شده تا بانک ها ۳۵ درصد اعتبارات خود را به این واحدها اختصاص دهند. در حال حاضر سهم هر استان و شهرستان نیز مشخص شده است و دارندگان جواز تأسیس و پروانه پروژه های صنعتی و معدنی می توانند از این اعتبارات استفاده کنند. اما سؤال اینجاست که تاکنون چند درصد از دارندگان جواز تأسیس کارخانه و پروانه صنعتی و معدنی، این اعتبارات را جذب کرده اند. مسلماً این تعداد اندک هستند، زیرا بانک ها برای ارایه تسهیلات، از متقاضیان درخواست طرح و توجیه فنی می نمایند، ضمن این که پس از تأیید طرح نیز وثیقه های سنگین درخواست می شود. به همین دلیل، دارندگان این طرح ها از نحوه عملکرد بانک ها انتقاد دارند و از طولانی شدن فرآیند اعطای وام گلایه مند هستند، حال آن که این تسهیلات باید در زمان کوتاه به دست صنعت گر و تولید کننده برسد.

سجادیان افزود: بخش خصوصی حوزه صنعت و معدن با مشکلات متعددی در مسیر فعالیت خود روبه روست. به ویژه این که تولید کننده بخش خصوصی برای تأمین سرمایه های مورد نیاز خود

نیازمند فروش محصول تولیدی خود می باشد، اما بخش دولت از منابع داخلی و بودجه استفاده کرده و مشکلات فاینانس ندارد. البته شرایط خاص کشور برای تولید کننده دولتی نیز مشکلاتی را ایجاد کرده است. برای مثال، معدن سنگان خواف یک طرح دولتی است که حتی دولت نیز در گشایش اعتبار آن دچار مشکل شده است و برای راه اندازی این معدن باید فرآیند طولانی را طی کند. در هر حال، منابع و تسهیلات باید با سرعت بیشتر و با نرخ بهره کمتر به دست متقاضیان صنعتی و معدنی کشور برسد که اگر چنین شود، مسلماً بحران بیکاری در کشورمان کاهش خواهد یافت. اگر قرار است مطابق با سند چشم انداز بیست ساله کشور به مقام اول منطقه در تولید برسیم، باید بحران تأمین مالی بنگاه ها به ویژه بنگاه های بخش خصوصی را رفع کنیم. وی با اشاره به این که بانک های صنعت و معدن در راستای تقویت بخش صنعت و معدن کشور تأسیس شده است، گفت: این بانک باید هر آنچه که می تواند را برای حمایت از طرح های معدنی و صنعتی کشور انجام دهد.

چالش اشتغال پایدار

رمضانعلی صادق زاده، نماینده مردم رشت و عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس، در خصوص ارزیابی وضعیت تأمین مالی بخش صنعت و معدن کشور، می گوید: ابتدا قرار بود طرح های زودبازده برای واحدهای جدید و با سقف سرمایه گذاری یک میلیارد تومان و با اشتغال زایی ۵۰۰ نفر (متوسط هر نفر ۲۰ میلیون تومان) ارایه شود. با این شرط که طرح های توجیهی واحدهای جدید بایستی مورد تأیید سیستم بانکی قرار گیرد. اما این نگرانی وجود داشت که طرح های توجیهی بنگاه های زودبازده در ایجاد اشتغال پایدار با موفقیت مواجه نشوند. در نهایت، مقرر شد از محل همین طرح به

خاورمیانه، بزرگ ترین مرکز طرح های سرمایه گذاری

از هر سه طرح سرمایه گذاری جهان که به صورت فاینانس پروژه های نوین تأمین مالی می شوند، یک طرح در منطقه خاورمیانه اجرا می شود.

نویسنی است، به سرمایه گذاران اطمینان می دهد بدون تحمل ریسک های قابل توجه در بلندمدت، بازگشت سرمایه خود را تضمین نمایند. علیرغم افزایش تقاضا به دلیل جمعیت رو به رشد و نیز رشد نقدینگی منطقه خاورمیانه، بازارهای این منطقه به دلیل ثابت ماندن بهای نفت، از رشد مناسبی برخوردار شده اند. افزایش میزان وام فاینانس های پروژه ای از ۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ به حدود ۵۰ میلیارد دلار تا پایان سال ۲۰۰۶، نشان دهنده رشد سرمایه گذاری در این منطقه است. در این میان، با افزایش توجه سرمایه گذاران بین المللی به خاورمیانه به عنوان یک فرصت جذاب برای سرمایه گذاری، بانک های بین المللی با ایجاد شعب و اعطای وام به متقاضیان تسهیلات در خاورمیانه، حضور خود در این منطقه را گسترش داده اند. اما علیرغم افزایش سرمایه گذاری ها در منطقه خاورمیانه، همچنان فرصت های فراوانی برای تأمین مالی طرح های بالقوه سرمایه گذاری در این منطقه وجود دارد. آنچه مسلم است، با دستیابی خاورمیانه به مراکز تأمین مالی بین المللی، این منطقه به فرصت ها و راهکارهای مناسبی برای توسعه خود دست خواهد یافت. در این راستا، نهادهای مالی بین المللی که از ترازنامه ها و وضعیت مالی مطلوبی برخوردارند، می توانند از منافع و مزایای قابل توجهی در سطح منطقه خاورمیانه برخوردار شوند.

به گفته کارشناسان بانک بین المللی HSBC، امروز منطقه خاورمیانه به یکی از بزرگ ترین مراکز تجاری مورد توجه طرح های سرمایه گذاری در جهان تبدیل شده است، به طوری که از ۹۸/۵ میلیارد دلار وام اعطا شده به طرح های سرمایه گذاری در جهان در نیمه اول سال ۲۰۰۶، بالغ بر ۳۳ میلیارد دلار (حدود یک سوم کل بودجه) به طرح های سرمایه گذاری خاورمیانه اختصاص یافته است.

در همین زمینه، مجری طرح های سرمایه گذاری بانک HSBC در خاورمیانه و آفریقای شمالی می گوید: افزایش ناگهانی تقاضا برای اجرای طرح های اقتصادی در خاورمیانه، نشان دهنده رشد سریع اقتصادی این منطقه، افزایش توجه سرمایه گذاران بین المللی به خاورمیانه و شناسایی توانایی های این منطقه از نظر ریسک سرمایه گذاری توسط وام دهندگان و سرمایه گذاران بین المللی می باشد. این در حالی است که توسعه و گسترش زیرساخت های سرمایه گذاری و صنعتی، نه تنها در طرح های مبتنی بر منابع عظیم نفت و گاز منطقه، بلکه در همه بخش ها و زمینه ها با رشد چشمگیری مواجه بوده است. در واقع، دولت ها و شرکت های خصوصی کشورهای منطقه، تأمین مالی یا فاینانس پروژه ای (Project Finance) را به عنوان ابزاری جهت تأمین مالی توسعه زیرساختی در همه بخش ها و حوزه ها از جمله حمل و نقل و خدمات مورد توجه قرار داده اند. ساختار فاینانس پروژه ای که شیوه